

Yorta Yorta : An Aboriginal Language in Victoria

Chailert Kitprasert¹ and Stephen Morey²

¹M.A.(Southeast Asian Languages and Linguistics),
Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

²B.A. (Linguistics),
Department of Linguistics, Monash University

Abstract

Yorta Yorta is an aboriginal language in Victoria, which is now a dead language. At present, only one person can speak the language and is yet trying to pass on approximately 100 words she knows to other Yorta Yorta descendents. The Yorta Yorta people had no orthographic system. Much of the data about Yorta Yorta people and their language came from the records of early British settlers, each of whom had his own recording method but most methods employed were based on the English writing system.

In working out the Yorta Yorta phonological system, linguists have to 'decipher' these variously recorded data item by item. The reflexes in other daughter languages within the same family attest to their speculation and interpretation. Although the Yorta Yorta language can no longer be 'revived', such attempts from all the people concerned are much admired since they reflect awareness in the value of the world cultural legacy.

Keywords : Yorta Yorta, aboriginal language, aborigines

ภาษายอตะยอตะ : ภาษาของคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรีย

ชัยเลิศ กิจประเสริฐ¹ และ สตีเว่น มอริย์²

¹ศศ.ม.(ภาษาและภาษาศาสตร์เอเชียอาคเนย์), อาจารย์

ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²B.A.(Linguistics),

Department of Linguistics, Monash University

ภาษายอตะยอตะเป็นภาษาของคนพื้นเมืองภาษาหนึ่งที่ตายแล้วในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ผู้พูดภาษานี้ได้ในปัจจุบันมีเพียงคนเดียวแต่กระนั้นก็ยังพยายามถ่ายทอดคำศัพท์ประมาณ 100 คำที่ตนรู้ให้ผู้สืบเชื้อสายเผ่ายอตะยอตะคนอื่นๆ คนยอตะยอตะไม่มีระบบตัวเขียน ข้อมูลเกี่ยวกับภาษาและคนยอตะยอตะส่วนใหญ่ได้มาจากบันทึกของคนอังกฤษที่ไปตั้งถิ่นฐานในระยะแรกๆ แต่ละคนมีวิธีการจดบันทึกข้อมูลแตกต่างกันและมีก้องระบบการเขียนในภาษาอังกฤษเป็นหลัก

ในการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษายอตะยอตะนั้น นักภาษาศาสตร์ต้อง 'ถอดรหัส' ข้อมูลแต่ละคำที่มีผู้บันทึกไว้ อย่างหลากหลายและสอบเทียบกับข้อมูลอื่นจากภาษาอื่นๆ ที่อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกันเพื่อยืนยันข้อสันนิษฐานและการตีความ ความพยายามของคนเหล่านี้ แม้มีอาจทำให้ภาษายอตะยอตะ 'ฟื้นชีวิต' ขึ้นมาได้อีก แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของโลกอันน่าชื่นชม

คำสำคัญ : ยอตะยอตะ, ภาษาของคนพื้นเมือง, คนพื้นเมืองออสเตรเลีย

บทนำ

ก่อนการอพยพของคนอังกฤษไปประเทศออสเตรเลีย ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1788 ประเทศออสเตรเลียมีคนพื้นเมืองที่เรียกรวมๆ ว่า 'อะบอริจินิส' (Aborigines) อาศัยอยู่เป็นเผ่าๆ ประมาณ 200 เผ่า ในรัฐวิกตอเรียเคยมีคนพื้นเมืองอาศัยอยู่ประมาณ 20 เผ่า การเรียกชื่อเผ่าหรือภาษาของคนพื้นเมืองในดินแดนส่วนใหญ่ของรัฐวิกตอเรียและบางส่วนของรัฐนิวเซาท์เวลส์นั้น มักเรียกโดยใช้คำปฏิเสธที่แปลว่า 'ไม่' ในภาษานั้นๆ ซ้ำกันสองคำ เช่น 'ยอตะยอตะ' (Yorta Yorta) 'เวมบาเวมบา' (Wemba Wemba) 'มาติมาติ' (Madhi Madhi) 'บะระปาบะระปา' (Barapa Barapa) 'เลดจีเลดจี' (Ledji Ledji) คำว่า 'ยอตะ' 'เวมบา' 'มาติ' 'บะระปา' และ 'เลดจี'

ล้วนแปลว่า 'ไม่' ในภาษานั้นๆ ทั้งสิ้น ในช่วงเวลาเพียง 2 ศตวรรษเศษๆ ภาษาของคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียทุกภาษาดังกล่าวตายไปหมดสิ้นและทั่วทั้งประเทศออสเตรเลียมีภาษาของคนพื้นเมืองเหลืออยู่เพียงประมาณ 20 ภาษาเท่านั้นที่เด็ก ๆ กำลังเรียนกำลังพูดอยู่

บทความนี้กล่าวถึงภาษายอตะยอตะซึ่งเป็นภาษาของคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียภาษาหนึ่งที่ตายแล้ว นอกจากจะให้ภาพกว้างๆ เกี่ยวกับผู้พูดภาษายอตะยอตะและข้อมูลบางประการเกี่ยวกับภาษาของคนพื้นเมืองในประเทศออสเตรเลียแล้ว บทความนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้สืบเชื้อสายเผ่ายอตะยอตะและนักวิชาการในการร่วมกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ของโลกไว้ โดยหวังว่าบทเรียนจากคนเผ่ายอตะยอตะ จะมีส่วนกระตุ้นให้นักวิชาการและผู้สนใจหันมาศึกษา ภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาที่อยู่ในภาวะอันตราย (endangered languages) การนำเสนอเนื้อหาในบทความนี้จะแบ่งออกเป็นสี่ส่วน ส่วนแรกกล่าวถึงคนเผ่ายอตะยอตะ ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมบางประการของเผ่า รวมทั้งชะตากรรม ของคนเผ่ายอตะยอตะภายหลังการตั้งถิ่นฐานของคน อังกฤษในประเทศออสเตรเลีย ส่วนที่สองกล่าวถึง แหล่งข้อมูลภาษายอตะยอตะที่มีผู้ศึกษาไว้ ส่วนที่สาม เป็นเรื่องการใช้อักษรโรมันและสัญลักษณ์ในการถ่าย เสียงภาษาของคนพื้นเมืองโดยทั่วไป ระบบเสียงของ ภาษายอตะยอตะ ตัวอย่างการวิเคราะห์และตีความ หน่วยเสียงจากข้อมูลซึ่งมีผู้บันทึกไว้โดยอิงระบบการ เขียนในภาษาอังกฤษและส่วนที่สี่เป็นบทสรุป

สภาพสังคม วัฒนธรรม และชะตากรรมของคนเผ่ายอตะยอตะ

เผ่าที่เราเรียกว่า ยอตะยอตะ¹ (Yorta Yorta) นั้น เคยอาศัยอยู่แถบแม่น้ำเมอร์รีย์ (Murray River) ซึ่งเป็น แม่น้ำที่กั้นเขตแดนระหว่างรัฐวิกตอเรียและรัฐนิวเซาท์เวลส์ ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำระหว่างเมืองอิซูกา (Echuca) กับ เมืองโทคัมวาล (Tocumwal) ในปัจจุบัน เดิมเป็น อาณาเขตของคนพื้นเมืองเผ่ายอตะยอตะ

คนเผ่ายอตะยอตะจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเครือญาติ หรือโคตรตระกูล (clan) แต่ละโคตรตระกูลจะใช้ภาษา ย่อย (dialect) แตกต่างกันไป ปกตินักภาษาศาสตร์ นิยมใช้ชื่อโคตรตระกูลเป็นชื่อภาษาย่อยด้วย Curr (1887, 567) หนึ่งในบรรดาผู้มาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในประเทศ

ออสเตรเลียได้ระบุชื่อกลุ่มโคตรตระกูลไว้ 10 กลุ่ม พร้อมกับจำนวนประชากรของแต่ละกลุ่มจากสมัยที่เขา รู้จักคนเหล่านี้ครั้งแรก (ประมาณ ค.ศ.1841) ไว้ดังตาราง ที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มโคตรตระกูลเผ่ายอตะยอตะและ จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม (Curr, 1887, 567)

ชื่อโคตรตระกูล	จำนวนประชากร
Wongatpan	150
Towroonban	50
Wollithiga	50
Kailthiban (บางครั้งเรียกว่า Waaringilum)	50
Moitheriban	300
Pikkolatpan	100
Angootheriban	100
Ngarrimowro ²	100
Toolinyagan	100
Boongatpan	150
รวม	1,200 คน

จำนวนประชากรรวมที่ Curr ให้ไว้ในตาราง ข้างต้นนั้นผิด ที่จริงควรเป็น 1,150 คน ซึ่งนับว่าเป็น จำนวนที่น้อยมาก สันนิษฐานกันว่าการแพร่ระบาดของ โรคฝีดาษจากเมืองซิดนีย์ตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ.1790 เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนประชากร เผ่ายอตะยอตะลดลงเป็นจำนวนมาก

ปัจจัยทางสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ใน ครอบครัวและอายุของผู้พูดทำให้ภาษาย่อยหรือภาษา

¹ ผู้สืบเชื้อสายเผ่ายอตะยอตะประสงค์จะสะกดชื่อเผ่าและภาษาของตนว่า 'Yorta Yorta' โดยใช้ตัวอักษร <or> แทนเสียงสระอ อหนึ่ง แม้ว่าเสียง [r] จะสามารถปรากฏท้ายสระได้ในภาษานี้ แต่จากการเปรียบเทียบข้อมูลแหล่งต่าง ๆ Bowe และ Morey (in press) ลงความเห็นว่าในคำว่า 'yorta' ไม่มีเสียง [r] ปรากฏ ในการถ่ายเสียงชื่อภาษานี้ด้วยตัวอักษรไทยผู้เขียนจึงไม่ใส่ ตัว ร-การันต์

² จากการศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ในภาษาย่อยกลุ่มต่าง ๆ Bowe และ Morey (in press) พบว่าภาษากลุ่มงาริโมโร (Ngarimoro) มีคำศัพท์ร่วมกับภาษาย่อยกลุ่มอื่นๆ เพียง 40% เท่านั้น Bowe และ Morey สันนิษฐานว่าการใช้คำศัพท์เพื่อหลีกเลี่ยง เรื่องต้องห้ามในสังคม (taboo) น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ภาษากลุ่มงาริโมโรแตกต่างจากภาษาย่อยกลุ่มอื่นๆ

ของแต่ละกลุ่มโคตรตระกูลแตกต่างกัน ชุดคำเรียก
เครือญาติสะท้อนให้เห็นว่าระบบทางสังคมพื้นฐานของ
คนเผ่ายอดตะยอตะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในครอบครัว
และโครงสร้างครอบครัวแบบขยาย ภาษายอดตะยอตะมี
คำศัพท์ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงสำหรับใช้เรียกพี่ชาย
น้องชาย พี่สาว น้องสาว ลูกสาวและลูกสะใภ้ ซึ่ง
ต่างจากภาษาไทยที่ใช้คำว่า 'พี่' 'น้อง' และ 'ลูก' ตาม
ด้วยคำขยาย 'ชาย' 'สาว' และ 'สะใภ้'

ตัวอย่างคำเรียกเครือญาติในภาษายอดตะยอตะ

(Mathews, 1902)

banyuba	พี่ชาย	dhaigip	พี่สาว
banyip	น้องชาย	bugika	น้องสาว
gitijika	น้อง	gakina	ลูกสาว
mara	น้องเขย	wongwop	ลูกสะใภ้
winyar	ภรรยา	winyanbanayir	สามี
nhangui	พ่อ	nhannha	แม่
bakinal	ลูกพี่ลูกน้อง	dhamala	ปู่/ตา
domalanang	ย่า/ยาย		

คนยอดตะยอตะให้ความเคารพสมาชิกในครอบครัวที่
อาวุโสกว่า ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในคำศัพท์ที่ใช้
เช่น เมื่อพูดกับพี่ชาย ผู้พูดจะใช้คำว่า 'banyuba' และ
เมื่อพูดถึงพี่ชาย จะใช้คำว่า 'baabyubin' (Curr, 1887)
อนึ่ง ความสำคัญของอายุยังสะท้อนให้เห็นในคำศัพท์
บอกช่วงชีวิตของบุคคลอีกด้วย เช่น

yyir	ผู้ชาย	winyar	ผู้หญิง
dhamiyir	ชายชรา	dhamawinyar	หญิงชรา
djiribang	ชายที่ชรามาก	gatabala	หญิงที่ยังมี ประจำเดือน
ngaraga	ชายผู้ฉลาด (เช่น หมอ)	dhadiwa	หญิงสาว
		dugagimatj	ช่วงที่เริ่มมี ประจำเดือน
		maya	หญิงสาวที่เริ่ม มีประจำเดือน
mulnigaptya	เด็กชายเล็กๆ	nyauwoga	เด็กหญิงเล็กๆ
malnega	เด็กหนุ่มก่อนพิธีบุพการี (rite of initiation)		

wonga	เด็กหนุ่มที่ผ่านพิธีบุพการีบางส่วน (partial initiation)
gokamalga	เด็กหนุ่มหลังการถอนฟัน
djibauga	เด็กหนุ่มที่ผ่านพิธีบุพการีแล้วโดยสมบูรณ์ (full initiation)

(Mathews, 1902)

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานว่าภาษายอดตะยอตะยังแตกต่าง
กันตามวัจนกรรม (speech act) อีกด้วย เช่น ภาษาที่ใช้
เพื่อชักจูงหรือภาษาที่ใช้ในพิธีกรรมจะต่างจากภาษาที่
ใช้ในชีวิตประจำวัน ความแตกต่างในแง่นี้อาจถือว่าเป็น
ความแตกต่างของทำเนียบภาษา (register)

ภาษาย่อยในกลุ่มภาษายอดตะยอตะจะมีระบบ
เสียงที่เป็นปฏิภาคกัน ความแตกต่างที่เด่นชัดที่สุดใน
บรรดาภาษาย่อยมักเป็นความแตกต่างเรื่องคำศัพท์
สาเหตุของความแตกต่างมักมาจากเรื่องต้องห้ามในสังคม
(taboo) กล่าวคือ เผ่ายอดตะยอตะมีธรรมเนียมห้ามใช้คำ
ที่มีเสียงเหมือนชื่อของบุคคลในเผ่าที่เพิ่งเสียชีวิต Curr
(1887, 580) ได้ยกภาษา (ย่อย) ตูเลียกันเป็นตัวอยาง
ประกอบ ในภาษานี้ คำที่แปลว่า 'จิงโจ้' เดิมใช้คำว่า
'โกอิมเอ' (gaiimer) ซึ่งเป็นคำที่ใช้ทั่วไปในกลุ่มภาษา
ยอดตะยอตะ ต่อมาเมื่อหญิงคนหนึ่งชื่อโกอิมเอใน
โคตรตระกูลนี้เสียชีวิตลง คำว่า 'โกอิมเอ' ก็กลายเป็น
คำต้องห้าม เมื่อจะพูดถึงจิงโจ้ คนในกลุ่มนี้ก็เปลี่ยนไป
ใช้คำว่า 'ตันจตุกบนา' (/dandjutgupna/ ซึ่ง Curr สะกด
เป็น <tanjutcoopna>) ในทำนองเดียวกัน คำที่ใช้เรียก
ผ้าห่มที่ทำจากขนของตัว (โอ) ปอสซัม แต่เดิมใช้คำว่า
'บิงา' (/binga/) ต่อมาเมื่อชายคนหนึ่งชื่อนี้เสียชีวิตลง
คำว่า 'บิงา' ก็เลิกใช้ เปลี่ยนไปใช้คำว่า 'กุนยา-วินยา'
(gunya-winya/ ซึ่ง Curr สะกดเป็น <koonya-wiinya>)
แทน

ปัจจุบัน ความแตกต่างอันหลากหลายในบรรดา
ภาษาย่อยเหล่านี้ได้สูญหายไปหมดสิ้น นอกจาก
โรครระบาดแล้ว การคุกคามของคนผิวขาวเป็นสาเหตุสำคัญ
ประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนประชากรเผ่ายอดตะยอตะ
ลดลงจนไม่มีผู้สืบทอดมรดกทางภาษาอันหลากหลายนี้ไว้
นับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1830 เป็นต้นมา
เผ่ายอดตะยอตะได้เริ่มรู้จักกับชาวอังกฤษที่อพยพมาตั้ง

ถิ่นฐานในประเทศออสเตรเลีย Curr (1883) ได้บันทึกการเผชิญกับคนพื้นเมือง 'บังเออร์ัง' (Bangerang) ซึ่งไม่เคยพบเห็นคนผิวขาวมาก่อน การเข้าจับจองที่ดินของคนอังกฤษก่อให้เกิดความขัดแย้งกับคนเผ่ายอตะยอตะ คนพื้นเมืองเหล่านี้ไม่เข้าใจเรื่องการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของคนผิวขาว จึงเข้าปล้นสดมภ์ ขโมยสัตว์เลี้ยงและทำลายทรัพย์สินของคนอังกฤษ ความขัดแย้งนี้นำไปสู่การสังหารหมู่คนเผ่ายอตะยอตะ ซึ่งยังผลให้ประชากรเผ่ายอตะยอตะที่มีจำนวนน้อยอยู่แล้วลดลงไปอีก ปลายทศวรรษ 1870 ดินแดนส่วนใหญ่ที่เคยเป็นของเผ่ายอตะยอตะก็ถูกชาวอังกฤษครอบครอง คนในเผ่าที่รอดชีวิตมาได้ก็ผสมปนเปกันและถูกกลืนโดยคนพื้นเมืองเผ่าอื่นจนลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษาสูญหายไป

ผู้ชายเผ่ายอตะยอตะที่หลงเหลืออยู่ได้เข้าทำงานในฟาร์มบนที่ดินที่คนผิวขาวถืออภิศักสิทธิ์จับจองหรือได้รับอนุญาตจากรัฐบาลอังกฤษให้เข้าจับจอง ในขณะที่พวกเขาหญิงเข้าทำงานเป็นผู้รับใช้ในบ้านของคนผิวขาว ในหมู่คนหนุ่มสาวเผ่ายอตะยอตะ วิถีชีวิตแบบใหม่ที่รับมาจากคนผิวขาว โดยเฉพาะการเสพสุราเป็นตัวเร่งให้วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนเผ่านี้สูญสลายไปเร็วยิ่งขึ้น ในแง่นี้ดูเหมือนว่าชะตากรรมของคนเผ่ายอตะยอตะไม่ต่างจากชะตากรรมของคนพื้นเมืองอเมริกันซึ่งถูกคนผิวขาวแย่งที่ทำกินและมอมเมาด้วยสิ่งเสพติด

แม้คนเผ่ายอตะยอตะจะถูกคนผิวขาวทำลายไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังโชคดีที่ท่านศาสตราจารย์ Daniel Matthews ได้รวบรวมคนเผ่ายอตะยอตะที่กระจัดกระจายหลงเหลืออยู่เข้าด้วยกัน ท่านศาสตราจารย์ได้ตั้งที่ทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ชื่อว่า Maloga Mission บนที่ดินที่ท่านและน้องชายเป็นเจ้าของร่วมกันที่มอยรา (Moirra) Theresa Clements สตรีชาวพื้นเมืองที่เคยอาศัยอยู่ในฟาร์มที่อุลุปนา (Ulupna) เล่าว่า Maggie มารดาของเธอซึ่งทำงานซักรีดในฟาร์มได้รับคำแนะนำจากภรรยาเจ้าของฟาร์มให้ส่งลูกๆ ไปอยู่ที่ที่ทำการเผยแพร่ศาสนา ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาชีวิตนานัปการที่เพิ่มทวีขึ้นรอบๆ ฟาร์ม

ในสมัยนั้นทารกที่กำเนิดจากบิดาผิวขาวและมารดาคนพื้นเมืองจะถูกฆ่าทิ้ง George Middleton บิดาของ Theresa เป็น 'ตัวประหลาดน้อยผิวขาว' คนแรกที่

รอดชีวิตมาได้ ทั้งนี้เพราะมารดาของจอร์จซึ่งเป็นสตรีพื้นเมืองปกป้องเขาจากการถูกฆ่าทิ้ง (Clements, 1994)

ในการเผยแพร่ศาสนา ท่านศาสตราจารย์ Matthews ใช้เฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับให้คนเผ่ายอตะยอตะใช้ภาษาอังกฤษไปด้วย Thomas Shadrack James ซึ่งได้แต่งงานกับหญิงเผ่ายอตะยอตะ เป็นผู้ช่วยท่านศาสตราจารย์แปลบทสวดในพระคัมภีร์เป็นภาษายอตะยอตะ เชื่อกันว่าในตอนแรกของการเผยแพร่ศาสนา Matthews และ James ใช้ทั้งภาษายอตะยอตะและภาษาอังกฤษ เมื่อคนพื้นเมืองเข้าใจภาษาอังกฤษดีแล้ว ทั้งสองก็เลิกใช้ภาษายอตะยอตะในการสอนศาสนา การบังคับให้คนพื้นเมืองพูดแต่เฉพาะภาษาอังกฤษมีส่วนทำให้ภาษาคนพื้นเมืองเหล่านี้สูญสิ้นไปเร็วยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน ผู้ที่พูดภาษายอตะยอตะได้มีเพียงคนเดียวเท่านั้นคือ Geraldine Briggs บุตรสาวของ Theresa (Middleton) Clements ในช่วงที่นาง Theresa ยังมีชีวิตอยู่ (ปลายทศวรรษ 1950) นาง Geraldine เคยได้ยินมารดาของเธอพูดภาษายอตะยอตะ (Bowe & Morey, in press) อย่างไรก็ตาม คำศัพท์ที่เธอรู้มีประมาณ 100 คำเท่านั้น นั่นหมายความว่า ภาษานี้ได้ตายไปแล้ว ภาษายอตะยอตะไม่มีตัวเขียน ดังนั้นจึงไม่มีหนังสือหรือจารึกใดๆ ของคนเผ่านี้ตกทอดมาให้ให้นักภาษาศาสตร์ได้ศึกษา

แม้ว่าความรู้ภาษายอตะยอตะของนาง Geraldine จะมีจำกัด แต่เธอก็พยายามถ่ายทอดคำศัพท์เท่าที่เธอรู้ไปให้ลูกหลานของเธอ ความพยายามของเธอเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สืบเชื้อสายเผ่ายอตะยอตะหลายคนหันมาเรียนภาษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนเองโดยเข้าร่วมโครงการวัฒนธรรมของวิทยาลัยคนพื้นเมืองโวราวา (Worawa Aboriginal College) ที่ฮีลส์วิลล์ (Healsville) เมืองเมลเบิร์น

ข้อมูลภาษายอตะยอตะ

ข้อมูลเกี่ยวกับภาษายอตะยอตะส่วนใหญ่ได้มาจากเอกสารที่เขียนโดยผู้อพยพจากประเทศอังกฤษ เช่น ตำราวจผู้เผยแพร่ศาสนา และเกษตรกร ข้อมูลภาษาเท่าที่มีเป็นรายการคำศัพท์และข้อมูลไวยากรณ์จำนวนหนึ่งเท่านั้น ในบทความที่เขียนขึ้นในศตวรรษที่ 19 ภาษานี้บางครั้ง

ก็เรียกว่า "ภาษาบังเออร์ริง" บางครั้งก็เรียกว่า "ภาษายอตะยอตะ" Dr.Heather Bowe จากมหาวิทยาลัยโมแนซและ Stephen Morey ผู้วิจัยร่วมได้รวบรวมรายการแหล่งข้อมูลภาษายอตะยอตะทุกแห่งไว้ในหนังสือชื่อ "ภาษายอตะยอตะ (บังเออร์ริง) แห่งแม่น้ำเมอร์รีรีและแม่น้ำโกลเบอร์น" (Bowe & Morey, in press) โดยได้รวบรวมจากเอกสารต่างๆ เช่น

George Augustus Robinson เป็นคนแรกที่เก็บข้อมูลภาษานี้เมื่อปี ค.ศ.1840 ในขณะที่เขาดำรงตำแหน่ง 'ผู้ดูแลคนพื้นเมือง' (Protector of the Aborigines) แต่เขาไม่ได้เป็นนักภาษาศาสตร์และมีการศึกษาไม่สูงนัก ข้อมูลที่เขาบันทึกไว้เป็นเพียงรายการคำศัพท์ประมาณ 300 คำเท่านั้น (Robinson, 1840-1845)

แหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการศึกษภาษายอตะยอตะมาจากหนังสือชื่อ "มนุษยชาติออสเตรเลีย" (The Australian Race) ของ Edward Curr (1887) ซึ่งเคยเป็นเกษตรกรที่แม่น้ำเมอร์รีรีระหว่างปี ค.ศ.1841-1851 ในระยะนั้นเขาเรียนรู้ภาษายอตะยอตะและพอจะพูดได้บ้าง แต่เขาไม่ได้เป็นนักภาษาศาสตร์ Curr พยายามถ่ายเสียงภาษานี้ออกมาโดยอิงกับระบบการเขียนในภาษาอังกฤษ หนังสือเล่มดังกล่าวมีบทความเกี่ยวกับภาษาของคนพื้นเมืองออสเตรเลียประมาณ 200 ภาษา แต่ละภาษามีรายการคำศัพท์ประกอบประมาณ 150 คำ ในส่วนของภาษายอตะยอตะนั้น นอกจากจะมีรายการคำศัพท์แล้ว ยังมีรูปประโยคประมาณ 80 ประโยคอีกด้วย

ในปี ค.ศ.1866 มีการจัดนิทรรศการนานาชาติที่เมืองเมลเบิร์น เมืองหลวงของรัฐวิกตอเรีย นิทรรศการนี้มีชื่อเรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "Exposition Internationale Melbourne" (คำย่อ EIM) ผู้พิพากษา Redmond Barry ประธานคณะกรรมการจัดนิทรรศการนานาชาติได้รวบรวมข้อมูลภาษาคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียไว้ประมาณ 10 ภาษาสำหรับภาษายอตะยอตะนั้น ข้อมูลที่รวบรวมไว้มีรายการคำศัพท์ประมาณ 700 คำ ในจำนวนนี้ บางคำน่าจะเป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า 'inna' ที่แปลว่า 'ใน' อย่างไรก็ตาม EIM นับได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลใหญ่ที่สุดของภาษานี้ (Barry, 1866-1867)

รายการคำศัพท์ภาษายอตะยอตะสั้นๆ สองรายการที่ท่านศาสตราจารย์ Daniel Matthews รวบรวมไว้ก่อน

ที่ท่านจะตั้งที่ทำการเผยแพร่ศาสนาได้รับการตีพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งในภาคผนวกของหนังสือชื่อ "Mister Maloga : Daniel Matthews and His Maloga Mission" ซึ่ง Gato (1976) เป็นผู้เขียน ในปี ค.ศ.1897 วารสารมานุษยวิทยาออสเตรเลีย (Australian Anthropological Journal) ได้ตีพิมพ์รายการคำศัพท์ภาษายอตะยอตะฉบับที่ Thomas Shadrack James เป็นผู้รวบรวมซึ่งในการตีพิมพ์มีชื่อ J: Chanter ร่วมอยู่ด้วยในฐานะผู้ส่งต้นฉบับไปตีพิมพ์ (James & Chanter, 1897)

ประมาณปี ค.ศ.1900 Robert Mathews ได้เก็บข้อมูลคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษานี้ไว้ Mathews (1902) ระบุว่าภาษานี้มีไวยากรณ์ไม่เหมือนภาษาอังกฤษและได้บรรยายลักษณะไวยากรณ์ของภาษายอตะยอตะไว้อย่างคร่าวๆ พร้อมกับยกตัวอย่างประโยคที่มีการเติมปัจจัยเพื่อแสดงการกและตัวอย่างคำกริยาที่แสดงกาลชนิดต่างๆ นอกจากนี้เขายังให้ชุดคำสรรพนามทั้งเอกพจน์พหูพจน์และทวิพจน์ รวมทั้งการเติมปัจจัยหลังคำกริยาเพื่อแสดงความสอดคล้อง (agreement) กับคำสรรพนามแต่ละคำ ข้อมูลจากงานของ Mathews เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ระบบไวยากรณ์ภาษายอตะยอตะ

นอกจากงานของ Mathews เมื่อต้นศตวรรษที่ 20 แล้ว ไม่มีนักวิชาการคนใดบันทึกข้อมูลภาษายอตะยอตะไว้เลย จนกระทั่ง Luise Hercus เข้าไปศึกษาภาษานี้ในช่วงทศวรรษ 1960 เธอรายงานไว้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวคนสุดท้ายที่พูดภาษายอตะยอตะได้คือลุงแคล้ว ได้สิ้นชีวิตลง (Hercus, 1969)

การใช้อักษรโรมันและสัญลักษณ์ในการถ่ายเสียงภาษาของคนพื้นเมือง

คนพื้นเมืองออสเตรเลียไม่มีตัวเขียนเป็นของตนเองมาก่อน จนกระทั่งปี ค.ศ.1980 นักภาษาศาสตร์และคนพื้นเมืองเผ่าต่างๆ จากแต่ละภาคของประเทศได้ประชุมตกลงกันว่าจะใช้ตัวอักษรโรมันในการเขียนภาษาคนพื้นเมืองและจะพยายามไม่ใช้สัญลักษณ์พิเศษ (diacritics) เขียนร่วมกับอักษรโรมัน ยกเว้นเสียงลิ้งง (retroflex) ที่ประชุมได้ตกลงกันว่าจะใช้ / dh / หรือ / th / แทนเสียงระเบิดฐานฟัน [d̪ ~ t̪] และจะใช้ / nh / แทน

เสียงนาสิก [ŋ] ในฐานเดียวกัน / dj / หรือ / tj / จะใช้แทนเสียงระเบิดฐานเพดานแข็ง [j ~ c] หรือเสียงกึ่งเสียดแทรก [dʒ ~ tʃ] ในฐานเดียวกัน ส่วน /ny/ นั้นจะใช้แทนเสียงนาสิกฐานเพดานแข็ง [ɲ] ในกรณีที่เสียง /ny/ เกิดท้ายคำหรือเกิดเป็นพยัญชนะท้ายกลางคำเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการออกเสียง (คือออกเสียงเป็น 'นิ' [ni]) จะใช้สัญลักษณ์ /r/ แทน สำหรับชุดเสียงลิ้งอ ฐานปลายลิ้ง-ด้านหน้าเพดานแข็ง ถ้าเป็นเสียงระเบิดลิ้งอ [d ~ t] จะใช้ /rd / หรือ /rt / หรือ /d / หรือ /t / และถ้าเป็นเสียงนาสิกลิ้งอ [ŋ] จะใช้ /m / หรือ /n /

ในระดับสรีรวิทยา ภาษาคนพื้นเมืองออสเตรเลียโดยส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างระหว่างเสียงระเบิดโฆะและเสียงระเบิดอโฆะ กล่าวคือ เสียงทั้งสองเสียงนี้จะเกิดแบบสลับหลักกัน (complementary distribution) ซึ่งเราสามารถวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงย่อยของกันและกันได้ ความแตกต่างระหว่างความเป็นโฆะและอโฆะนั้นเป็นความแตกต่างในระดับสัทศาสตร์เท่านั้นในการเขียนภาษาคนพื้นเมืองด้วยอักษรโรมัน บางภาษานิยมใช้อักษรโฆะ เช่น b, d, dh, dj และ g ในขณะที่บางภาษานิยมใช้อักษรอโฆะ เช่น p, t, th, tj และ k เจ้าของภาษาซึ่งยังคงใช้ภาษานี้ในชีวิตประจำวันทราบดีว่าเมื่อใดเขาควรอ่านเป็นเสียงโฆะและเมื่อใดควรอ่านเป็นเสียงอโฆะ

ระบบเสียงภาษายอตะยอตะ

ภาษายอตะยอตะนอกจากจะไม่มีตัวเขียนแล้วยังเป็นภาษาที่ตายแล้วอีกด้วย เนื่องจากในปัจจุบันผู้พูดภาษานี้ได้มีคนเดียวและรู้คำศัพท์ไม่เกิน 100 คำ การตรวจสอบความถูกต้องของระบบเสียงและการออกเสียงคำในภาษานี้กับผู้ออกภาษาจึงทำได้อย่างจำกัด การศึกษาวิเคราะห์ระบบเสียงของภาษานี้ต้องอาศัยข้อมูลเก่าที่มีผู้บันทึกไว้ ผู้จัดบันทึกส่วนใหญ่ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์ แต่ละคนมีวิธีการจดข้อมูลแตกต่างกัน การใช้ข้อมูลเหล่านี้จึงต้องอาศัยการตีความเทียบเคียงจากข้อมูลหลาย ๆ แหล่งประกอบ

งานของนักภาษาศาสตร์ที่พอจะยึดเป็นแนวทางได้คืองานของ Luise Hercus ซึ่งเข้าไปศึกษาภาษานี้ในปี ค.ศ.1963 งานของ Hercus เองก็มีข้อจำกัดเพราะมีรายการคำศัพท์เพียง 84 คำเท่านั้นและหลายคำก็ไม่ได้รับการยืนยันจากแหล่งข้อมูลอื่นที่มีผู้บันทึกไว้ก่อนหน้านี้

1. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในงานของ Hercus (1969) มี 15 หน่วยเสียง คือ /b, dh, d, dj, g, m, nh, n, rn, ny, ng, l, r, w/ และ /y /

หน่วยเสียงที่เป็นปัญหาในงานของ Hercus คือหน่วยเสียงลิ้งอ โดยปกติ ภาษาคนพื้นเมืองมักจะมีหน่วยเสียงระเบิดคู่กับหน่วยเสียงนาสิกที่เกิดในฐานเดียวกัน (homorganic) นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาค้นคว้า

ตารางที่ 2 หน่วยเสียงพยัญชนะภาษายอตะยอตะจากงานของ Hercus (1969)

ฐานที่เกิดของเสียง

	ริมฝีปาก	ฟัน	ปุ่มเหงือก	ด้านหน้าเพดานแข็ง (ลิ้งอ)	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน
ระเบิด	/ b /	/ dh /	/ d /		/ dj /	/ g /
นาสิก	/ m /	/ nh /	/ n /	/ rn /	/ ny /	/ ng /
ข้างลิ้ง		/ l /				
รั้ว		/ r /				
อรรดสระ	/ w /				/ y /	

ภาษาคนพื้นเมืองทราบดีว่าถ้าในภาษานั้นมีชุดเสียงลิ้นงอ ก็มักจะมีทั้งเสียงระเบิดลิ้นงอและเสียงนาลิกลิ้นงอหรือ บางครั้งก็มีเสียงเปิด (approximant) ลิ้นงอด้วย ระบบเสียงภาษายอตะยอตะของ Hercus ในตารางที่ 2 นั้น มีเสียงนาลิกลิ้นงออยู่เสียงเดียว / m / ไม่มีเสียงระเบิดลิ้นงอด้วย เมื่อตรวจสอบกับข้อมูลของ Mathews (1902, 1903) แล้ว Bowe & Morey (in press) พบว่า Mathews ไม่ได้บันทึกเสียงลิ้นงอในภาษายอตะยอตะไว้เลย เป็นไปไม่ได้ว่า Mathews ไม่มีความสามารถในการแยกแยะระหว่างเสียงลิ้นงอกับเสียงอื่นเพราะในภาษาคนพื้นเมืองอื่นๆ ที่ Mathews ศึกษา เขาบันทึกเสียงลิ้นงอไว้ Bowe และ Morey สันนิษฐานว่าผู้ออกภาษาของ Hercus ยืมคำศัพท์หรือได้รับอิทธิพลจากภาษาที่อยู่ใกล้เคียง โดยเฉพาะจากภาษาเวมบาเวมบา และภาษาวิรัตเจอร์รี่

Dixon (1980) ได้สืบสร้างเสียงในภาษาปะมา-ญันดั้งเดิม (Proto Pama-Nyungan) ซึ่งเป็นภาษาแม่ของภาษาคนพื้นเมืองภาษาต่างๆ ในออสเตรเลีย (ยกเว้นภาษาคนพื้นเมืองบางภาษาในภาคเหนือของออสเตรเลีย) ไว้เพียง 4 ชุดเท่านั้นคือ ชุดริมฝีปาก (labial series) ชุดปลายลิ้น (apical series) ชุดลิ้นส่วนหน้า (laminal series) และชุดเพดานอ่อน (velar series) ในภาษาคนพื้นเมืองบางภาษา เสียงที่ใช้ปลายลิ้นเป็นกรณ (active articulator) ยังแบ่งออกเป็นเสียงที่ใช้ปลายลิ้น

ฐานเพดานแข็ง (apico-palatal) กับเสียงที่ใช้ปลายลิ้นฐานฟัน (apico-dental) ในขณะเดียวกันเสียงที่ใช้ลิ้นส่วนหน้าเป็นกรณ ก็แบ่งออกเป็นเสียงที่ใช้ลิ้นส่วนหน้าฐานปุ่มเหงือก (lamino-alveolar) กับเสียงที่ใช้ลิ้นส่วนหน้าฐานด้านหน้าเพดานแข็ง (lamino-prepalatal) อีกด้วย ดูเหมือนว่าในภาษาคนพื้นเมืองออสเตรเลีย ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างเสียงไม่ได้อยู่ที่ฐานที่เกิดของเสียงนั้นๆ แต่อยู่ที่กรณที่ใช้ในการออกเสียงมากกว่า

Bowe และ Morey (in press) ได้วิเคราะห์ระบบเสียงภาษายอตะยอตะใหม่โดยอาศัยแถบข้อมูลของ Hercus เทียบกับข้อมูลของ Curr และ Mathews และแนวการวิเคราะห์ของ Dixon หน่วยเสียงพยัญชนะในงานของ Bowe และ Morey มี 14 หน่วยเสียงประกอบด้วยเสียงชุดริมฝีปาก 1 ชุด ชุดปลายลิ้น ฐานปุ่มเหงือก 1 ชุด ชุดลิ้นส่วนหน้า 2 ชุดคือ ชุดที่ใช้ฐานฟันกับชุดที่ใช้ฐานเพดานแข็ง และชุดเพดานอ่อนอีก 1 ชุด ดังแสดงในตารางที่ 3

เช่นเดียวกับภาษาคนพื้นเมืองอื่นๆ ภาษายอตะยอตะไม่มีคู่เทียบเสียงที่แสดงความแตกต่างระหว่างเสียงระเบิดโฆษะกับเสียงระเบิดโฆษะ ในระดับสัทวิทยา Bowe และ Morey ถือว่าเสียงหลัก (underlying form) เป็นเสียงโฆษะ ซึ่งอาจปรากฏเป็นหน่วยเสียงย่อยโฆษะหรือโฆษะก็ได้แล้วแต่ตำแหน่งในคำ กฎการปรากฏของหน่วยเสียงย่อยโฆษะ มีดังนี้

ตารางที่ 3 หน่วยเสียงพยัญชนะภาษายอตะยอตะจากงานของ Bowe และ Morey (in press)

ฐานที่เกิดของเสียง

	ริมฝีปาก	ลิ้นส่วนหน้า-ฟัน	ปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก	ลิ้นส่วนหน้า-เพดานแข็ง	เพดานอ่อน
ระเบิด	/ b /	/ dh /	/ d /	/ dj /	/ g /
นาลิก	/ m /	/ nh /	/ n /	/ ny /	/ ng /
ข้างลิ้น			/ l /		
รัว			/ r /		
อรรถสระ	/ w /			/ y /	

[+ เสียงระเบิด] → [- โฆษะ] / _____ #
/ _____ [+ เสียงระเบิด]
/ [+ เสียงระเบิด] _____
/ [+ เสียงระเบิด] _____
/ [สระลงเสียงหนัก] _____
[สระไม่ลงเสียงหนัก]
/ [สระลงเสียงหนัก] _____
[+ เสียงนาสิก]

กฎข้างต้นระบุว่าเสียงระเบิดโฆษะจะกลายเป็นเสียงระเบิดอโฆษะ เมื่อปรากฏท้ายคำ เช่น < malyak > 'จะตี' เมื่อปรากฏหน้าหรือหลังเสียงระเบิด เช่น < lotjpa > 'พูด' เมื่อปรากฏหลังเสียงเปิด เช่น < barpan > 'หญ้า' เมื่อปรากฏหลังสระที่ลงเสียงหนัก (stressed vowel) และอยู่หน้าสระที่ไม่ลงเสียงหนัก (unstressed vowel) เช่น < baka > 'หมา' และเมื่อปรากฏหลังสระที่ลงเสียงหนัก และอยู่หน้าเสียงนาสิก เช่น < danapn(h)a > 'หงส์สีดำ' ในตำแหน่งอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วนี้ เสียงระเบิดจะออกเป็นเสียงโฆษะเสมอ

อนึ่ง เสียงระเบิด ฐานพื้น /dh/ ในภาษายอตะยอตะจะมีลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นเสียงเสียดแทรก [ð ~ θ] เสมอ¹ เนื่องจากการกระจายของหน่วยเสียงย่อยของเสียงเสียดแทรกนี้เป็นไปเช่นเดียวกับเสียงระเบิดอื่นๆ ในระดับสรีวิทยา จึงจัดเสียงเสียดแทรกรวมไว้ในชุดเสียงระเบิด

ด้วยเหตุที่ภาษายอตะยอตะเป็นภาษาที่ตายแล้ว เพื่อช่วยให้ผู้อ่านซึ่งไม่ได้ใช้ภาษานี้ในชีวิตประจำวัน

ทราบว่าจะออกเสียงคำๆ นั้นอย่างไร Bowe และ Morey ได้เสนอระบบตัวเขียนที่ใกล้เคียงลักษณะทางสัทศาสตร์มากที่สุดโดยใช้อักษรโรมันทั้งอักษรโฆษะและอโฆษะ

ตารางที่ 4 เป็นการถ่ายเสียงชื่อโคตรตระกูลภาษายอตะยอตะด้วยตัวอักษรไทย (หมายเลข 1) การสะกดชื่อโคตรตระกูลด้วยอักษรโรมันตามระบบของ Bowe และ Morey (หมายเลข 2) การสะกดชื่อโคตรตระกูลตามระบบสรีวิทยา (หมายเลข 3) เปรียบเทียบกับการสะกดชื่อโคตรตระกูลจากงานของ Curr (1887) (หมายเลข 4) Robinson (1840-1845) (หมายเลข 5) และ James และ Chanter (1897) (หมายเลข 6)

2. หน่วยเสียงสระ

ภาษาคนพื้นเมืองออสเตรเลียโดยทั่วไปจะมีหน่วยเสียงสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยเสียง คือ / i, a, u / ตัวอย่างของภาษาที่มีระบบเสียงสระแบบนี้คือภาษาพิจันจะจารา (Pitjantjatjara) จากออสเตรเลียภาคกลาง ซึ่งยังมีผู้พูดได้มากกว่า 3,000 คน ภาษาคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียมักจะมีหน่วยเสียงสระมากกว่า 3 หน่วยเสียง ภาษาเวมบาเวมบา (Wembawemba) ซึ่งยังมีผู้ที่พูดได้ ขณะที่ Hercus เข้าไปศึกษาเมื่อปี ค.ศ.1963 นั้น มีหน่วยเสียงสระ 6 หน่วยเสียง คือ / i, e, a, o, u, ə / ระบบเสียงสระของภาษายอตะยอตะที่ Bowe และ Morey (in press) วิเคราะห์ไว้โดยอาศัยเทปบันทึกของ Hercus เทียบกับข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้นั้นมี 5 หน่วยเสียง คือ / i, e, a, o, u / ตัวอย่างเช่น

หน่วยเสียง	ลักษณะทาง สัทศาสตร์	สะกดตามระบบ สรีวิทยา	สะกดตามระบบ ของ Bowe และ Morey	ความหมาย
/ i /	[ˈbɪɬɑ]	/ bidja /	/ bitja /	'ไฟ'
/ e /	[ˈŋɔɹwe]	/ ngowe /	/ ngowe /	'ไข่'
/ a /	[ˈwɑɹɬɑ]	/ wala /	/ wala /	'น้ำ'
/ o /	[ˈðɔŋɑ]	/ dhonga /	/ dhonga /	'ควีน, บุหรี่'
/ u /	[ˈbʊkɑ]	/ buga /	/ buka /	'หัว'

¹ Bowe และ Morey สันนิษฐานว่าเสียงเสียดแทรกนี้น่าจะเป็นอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 4 ชื่อโคตรตระกูลหรือภาษาย่อยอะยอะอะในงานของ Bowe และ Morey (in press)

1	2	3	4	5	6
โตรุนบัน	Dorunban	/dorunban/	Towroonban	Darrinban	
วงกต์บัน	Wongatban	/wongadban/	Wongatpan	Wongotban	Wunguncupen
มอยราดูบัน	Moiraduban	/moiraduban/	Moitheriban	Merdid-derban	Moiraduban - Moyirduban
บิกอลด์บัน	Bigolatban	/bigoladban/	Pikkolatpan	Biggolatban	Yalliba
ย้ง/อังกุ- เธอรันบัน ¹	(Y)angu- theriban	/(y)angu- dheriban/	Angoo- Theriban	Ungid- der-roban	Ungorduban
มอวัตบัน	Mowatban	/mowadban/		Mowatban	
เดเรเนตบัน	Derenatban	/derenadban/		Derenatban	
ดูลินยากัน	Dulinyagan	/dulinyagan/	Toolinyagan	Toleli-nyargine	
บุงด์บัน	Bungatban	/bungadban/	Boongatpan	Yewn-got-ban	
กายิลด์บัน หรือ	Gayilthiban	/gayildhiban/	Kailthiban		Kial deebun
วาริงิลุม	Waringilum	/waringilum/	Waaringilum	War ren il um	
วาลิดิกา	Walithiga	/walidhiga/	Wollithiga	Walledrigger	Wulledeegun

หน่วยเสียงสระ /e/ เป็นหน่วยเสียงที่มีการปรากฏน้อยมาก ในขณะที่หน่วยเสียงสระ /o/ ปรากฏทั่วไป ดูเหมือนว่าความสั้น-ยาวของสระไม่ได้เป็นลักษณะเด่น (distinctive feature) ในภาษาย่อยอะยอะอะ Bowe และ Morey ไม่พบคู่เทียบเสียงที่แสดงความแตกต่างสั้น-ยาวของเสียงสระ แต่ตั้งข้อสังเกตไว้ว่าในคำพยางค์เดียวเสียงสระจะยาว อย่างไรก็ตาม คำพยางค์เดียวในภาษานี้ก็มีน้อยมาก ความสั้น-ยาวของเสียงสระอาจเป็นเพียงความแตกต่างในระดับสัทศาสตร์เท่านั้น

ตัวอย่างการวิเคราะห์และตีความหน่วยเสียงบางหน่วยเสียง

ภาษาคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียโดยส่วนใหญ่เป็นภาษาที่ตายแล้ว ผู้จัดบันทึกข้อมูลภาษาคนพื้นเมือง

ในระยะแรกๆ มักจะจัดบันทึกโดยอิงระบบการเขียนในภาษาอังกฤษ แต่ละคนมีวิธีการจัดบันทึกต่างกันและส่วนใหญ่ไม่ใช่ นักภาษาศาสตร์ จึงใช้ความรู้เกี่ยวกับระบบการเขียนในภาษาอังกฤษถ่ายเสียงที่แต่ละคนได้ยิน การวิเคราะห์ระบบเสียงของภาษาเหล่านี้ต้องอาศัยการตีความและการเปรียบเทียบข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้ รวมทั้งต้องอาศัยข้อมูลอื่นจากภาษาอื่นๆ ที่อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกันเพื่อยืนยันข้อสันนิษฐาน เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นแนวทางการทำงานของนักภาษาศาสตร์ ขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์และตีความหน่วยเสียงสระภาษาย่อยอะยอะอะจากงาน Bowe และ Morey (in press) ดังนี้

หน่วยเสียงสระ /a/ และ /u/

คำที่แปลว่า 'หลัง, ข้างหลัง' นั้น มีผู้จัดบันทึกไว้แตกต่างกันดังนี้

¹ Curr, Robinson และ James สะกดชื่อภาษานี้ขึ้นต้นด้วยสระ จากการศึกษาของ Mathews และ Hercus, Bowe และ Morey พบว่าไม่มีคำใดในภาษานี้ขึ้นต้นด้วยสระแต่สันนิษฐานว่าในบางภาษาย่อยสระอาจปรากฏต้นคำได้ ด้วยเหตุนี้ Bowe และ Morey จึงให้เสียงพยัญชนะต้นคำไว้ในวงเล็บ

bunu	(Barry, 1866-1867)
bunu	(Interview with Geraldine Briggs in Bowe & Morey, in press)
bunno	(James & Chanter, 1897)
pan-noong	(Robinson, 1843, 67/1-6)
pan-noo	(Robinson, 1843, 67/1-6)
pan noong	(Robinson, 1845, 69/3/160-2)
ban noo	(Robinson, 1845, 65/6/87-9)
bunnooth	(Mathews, 1902)
bunnuth	(Mathews, 1898-1912)

กึ่งน่าจะใช้แทนเสียงสระอะ	ไม่ใช่สระอะ
tunda	(Barry, 1866-1867)
tunda	(Interview with Geraldine Briggs in Bowe & Morey, in press)
tyoanda	(Mathews, 1902)
joando	(Mathews, 1898-1912)

ในพยางค์แรกของข้อมูลข้างต้นนั้น ผู้จัดบันทึกส่วนใหญ่จะใช้ตัว <u> แต่ Bowe และ Morey วิเคราะห์ให้เสียงสระในพยางค์แรกของคำดังกล่าวเป็นเสียงสระ / a / ทั้งนี้เพราะเขาสันนิษฐานว่าตัว <u> ที่ผู้จัดบันทึกเหล่านี้ใช้นั้นแทนเสียงสระอะ [a] เช่นเดียวกับตัว <u> ในคำว่า < butter > ซึ่งออกเสียงว่า [bʌtə] เมื่อตรวจสอบกับงานของ Robinson (1843, 1845) ก็พบว่า Robinson บันทึกเสียงสระในพยางค์แรกของคำดังกล่าวด้วยตัว <a> ซึ่งในภาษาอังกฤษไม่ใช่แทนเสียง [u] เลย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลภาษาคนพื้นเมืองอื่นๆ ที่อยู่ในตระกูลภาษาปะมา-ญันเช่นเดียวกับภาษายอตะยอตะแล้ว พบว่าคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ของคำว่า 'หลัง, ข้างหลัง' มีสระในพยางค์แรกเป็นเสียง [ʌ] เช่น / banu / ในภาษาธูโรอา (Dhudhuroa)¹ และในภาษายาบูลายาบูลา (Yabula Yabula) มีคำว่า /banhur/ ซึ่งแปลว่า 'ข้างหลัง'

ส่วนตัวอักษร <u> ในพยางค์ที่สองนั้น Bowe และ Morey ตีความว่าแทนเสียงสระอุเพราะ Robinson บันทึกเสียงสระในพยางค์ดังกล่าวด้วยตัว <oo> ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้แทนเสียงสระ [u] เช่น คำว่า fool หรือ แทนเสียง [ʊ] เช่น คำว่า book ในทำนองเดียวกันตัวอักษร <u> ในคำว่า / djunda / ซึ่งแปลว่า 'นก' นั้น

เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของ Curr (1887) ก็พบว่า Curr ใช้ตัว <oo> บันทึกคำๆ นี้ < choonda > ด้วยเหตุผลและข้อมูลประกอบดังกล่าวข้างต้น คำที่แปลว่า 'หลัง, ข้างหลัง' ในภาษายอตะยอตะจึงน่าจะเป็น /banu(dh)/

บทสรุป

ก่อนที่คนอังกฤษจะอพยพไปประเทศออสเตรเลีย ออสเตรเลียมีภาษาคนพื้นเมืองอยู่ประมาณ 200 ภาษา แต่ในช่วงเวลาเพียง 2 ศตวรรษ ภาษาคนพื้นเมืองในรัฐวิกตอเรียทุกภาษาต่างตายหมดสิ้นในขณะที่ภาษาคนพื้นเมืองอื่นๆ ก็กำลังจะตาย

ความพยายามของนาง Geraldine Briggs ในการถ่ายทอดคำศัพท์ภาษายอตะยอตะจำนวนน้อยชนิดที่นางรู้ให้ผู้สืบเชื้อสายเผ่ายอตะยอตะ รวมทั้งความพยายามของนักภาษาศาสตร์ในการ 'ถอดรหัส' ข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้ แม้มีอาจทำให้ภาษายอตะยอตะ 'ฟื้นชีวิต' ขึ้นมาได้ แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมอันน่าชื่นชม เมื่อหวนกลับมาพิจารณาวัฒนธรรม ประเพณีและภาษาของกลุ่มคนอื่นๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนกลุ่มน้อย จะเห็นว่ามรดกทางสังคมของคนเหล่านี้กำลังอยู่ในภาวะอันตราย และนับวันจะถูกกระแสวัฒนธรรมหลักกลืนหายไป หากไม่ช่วยกันบันทึกและรักษาวัฒนธรรมอันหลากหลายเหล่านี้ไว้เป็นมรดกให้ลูกหลาน มรดกอันล้ำค่าเหล่านี้ก็จะสูญสลายไปตามกาลเวลาเช่นเดียวกับภาษาและคนยอตะยอตะ

¹ ผู้พูดภาษานี้เคยอาศัยอยู่ใกล้กับคนเผ่ายอตะยอตะ